

Nea-Maria Saari

ELINIKÄISEN OPPIMISEN JA KASVATUKSEN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA NÄYTTÖREITISTÄ

TIIVISTELMÄ

Nea-Maria Saari: Elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia näyttöreitistä
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Elinikäinen oppiminen ja kasvatustiede
2/2024

Näyttöreitti on Toinen reitti yliopistoon -hankkeen tulos, jonka kautta voi hakea opiskelemaan. Elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalle on voinut hakea näyttöreitin kautta opiskelemaan vuodesta 2022. Näyttöreitin suorittaminen edellyttää ”johdatus elinikäiseen oppimiseen ja kasvatukseen” -opintojakson suorittamista ja haastattelua. Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on selvittää, millaiseksi elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijat ovat kokeneet näyttöreitin suorittamisen ja mitä valmiuksia näyttöreitti on antanut yliopisto-opiskelua varten. Tutkielmassani selvitan myös, miksi tutkimukseen osallistujat ovat hakeneet opiskelemaan näyttöreitin kautta.

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla neljää elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijaa syksyllä 2023. Aineisto koostui neljän haastateltavan kokemuksista, jotka olivat päässeet opintolinjalle sisään näyttöreitin kautta vuonna 2022 tai vuonna 2023. Haastatteluna toimi puolistrukturoitu teemahaastattelu, joka perustui kuuteen teemaan. Teemoja olivat aiemmat opinnot, näyttöreittiin hakeminen, näyttöreitin odotukset, näyttöreitin tarjoamat valmiudet yliopisto-opiskelua varten, kokemukset haastattelusta ja kokemukset näyttöreitistä. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Teemoittelu tehtiin neljän teeman pohjalta, ja ne olivat aiemmat opinnot ja hakeminen, valmiudet ja odotukset yliopisto-opiskelua varten, kokemukset haastattelusta sekä kokemukset näyttöreitistä.

Tutkimuksen tuloksissa näyttöreitin koettiin antavan valmiuksia tieteellisen tekstin kirjoittamiseen ja lukemiseen sekä viittauskäytäntöihin ja tiedon käsittelyyn. Haastattelua pidettiin lyhyenä ja haastavana ja sen tavoitteet jäivät epäselväksi. Haastattelussa oli myös teknisiä haasteita, jotka koettiin keskittymistä häiritseviksi. Näyttöreitin kokemukset olivat pääosin positiivisia, ja sen suorittaminen koettiin mieluiseksi. Kurssitehtävät ja aihealueet olivat mielenkiintoisia ja monipuolisia, ja omaa osaamista pystyi tuomaan esille monin eri tavoin. Tehtävät painottivat asioiden ymmärtämistä ulkoa oppimisen sijaan, ja sitä pidettiin tärkeänä opiskelu ja työelämän kannalta. Kurssialuetta pidettiin selkeänä ja hyvänä kokonaisuutena. Oma motivaatio vaikutti korostetusti sekä tehtävien että haastattelun lopputuloksiin. Näyttöreitin suorittaminen antoi myös osviittaa siitä, millaista opiskelu elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalla on. Kritiikkiä näyttöreitti sai kurssin laajuudesta ja suuresta työmäärästä. Lähdeviitteet, tieteellinen kirjoittaminen ja lukeminen koettiin myös haastavana ja kurssin aikataulusta olisi toivottu enemmän tietoa.

Avainsanat: elinikäinen oppiminen, näyttöreitti, korkeakoulu, hakumenetelmät

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KORKEAKOULUJEN HAKUVÄYLÄT	4
2.1	Korkeakoulu-uudistus	4
2.2	Korkeakouluhakijat.....	5
2.3	Korkeakouluopintojen valmiudet	6
2.4	Todistusvalinta	7
2.5	Avoin yliopisto	8
2.6	Pääsykokeet.....	9
2.7	Näyttöreitti	10
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
3.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	12
3.2	Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu	12
3.3	Aineiston analyysi	14
3.4	Eettiset näkökulmat.....	15
4	TULOKSET	16
4.1	Aiemmat opinnot ja hakeminen.....	16
4.2	Odotukset ja valmiudet yliopisto-opiskelua varten	18
4.3	Kokemukset haastattelusta	18
4.4	Kokemukset näyttöreitistä	20
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	23
5.1	Johtopäätökset.....	23
5.2	Tutkimuksen luotettavuus	25
5.3	Jatkotutkimusaiheita	26
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	33
	Liite 1: Haastattelukysymykset.....	33
	Liite 2: Tietosuojailmoitus.....	34

1 JOHDANTO

Haltian ym. (2019) mukaan Suomen korkeakoulujen valinta- ja hakumenetelmät ovat kokeneet suuria muutoksia 2010- luvulta lähtien. Korkeakoulujen uudistukset ovat käyneet läpi kolmen eri hallituksen vaiheet, ja nykyinen korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus on otettu käyttöön vuosina 2018–2020. Korkeakoulut ovat siirtyneet ottamaan suurimman osan opiskelijoista todistusvalinnan perusteella aiempien valintakokeiden sijasta. Valintakokeet ovat yliopistossa oppiaineiden yhteisiä ja ammattikorkeakouluilla on yhteinen valintakoe. Uudistuksella on vähennetty pitkää valmistautumista valintakokeisiin ja hakijan mahdollisuuksia hakea moneen eri koulutukseen on parannettu. Uudistuksen myötä otettiin käyttöön ensikertalaisuuskiintiöt ensi kertaa opiskelemaan hakeville sekä siirtohaku (Ahola ym., 2018). Uudistusten tavoitteena on ollut välivuosien vähentäminen, korkeakoulutukseen siirtymisen sujuvoittaminen sekä opiskelupaikkojen tehokkaampi kohdentaminen (Karhunen ym., 2022).

Jyväskylän yliopiston (2019a) mukaan korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen myötä on pyritty kehittämään uusia ja vaihtoehtoisia reittejä toisen asteen opiskelijoille. Todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle on kehitetty näyttöreitihakumenetelmä. Näyttöreitillä hakija voi suorittaa korkeakouluopintoja jo toisen asteen opiskelujen aikana, ja mahdollisesti saada opiskelupaikan jo ennen valmistumistaan. Näyttöreitillä tarkoitetaan ennalta määrätyn opintojakson suorittamista ja sitä kautta tutkinto-opiskelijaksi hakemista (Tampereen yliopisto).

Jyväskylän yliopiston (ei pvm) mukaan näyttöreitti on osa suurempaa hanketta, jonka nimi on ”toinen reitti yliopistoon” (TRY). Hanke oli osa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamia kehityshankkeita, joiden tarkoituksena oli kehittää muita valintatapoja. Hanke on saatu päätökseen kesällä 2021. Hanke koostui neljästä eri työpaketista, joista kolme keskittyy erilaisten tutkintoreittien valmisteluun ja neljäs työpaketti neuvonnan, ohjauksen ja opintopalvelujen

kehittämiseen yhteistyössä kolmen muun työpakettin kanssa. Tavoitteena oli luoda, laajentaa ja vakiinnuttaa erilaisia reittejä yliopistoon ylioppilastutkinnon ja valintakokeiden rinnalle.

Haltia ja Lahtomaa (2019) kertovat hankkeen keskittyvät erityisesti avoimen yliopiston hyödyntämiseen, ja sen avulla pyritään luomaan erilaisille kohderyhmille sopivia reittejä hakeutua opiskelemaan, sillä Jyväskylän yliopiston (2021) mukaan vain 4 % tutkinto-opiskelijoista on päässyt opiskelemaan avoimen väylän kautta. Saavutettavuuden lisääminen oli yksi hankkeen tavoitteista, sillä se sopii monille eri elämäntilanteissa oleville (Joutsen ym., 2020; Haltia & Lahtomaa 2019). Avoimen yliopiston väylä nähdään myös hyvänä reittinä osoittaa opiskelijan osaamista ja motivaatiota (Haltia & Lahtomaa, 2019).

Tässä kasvatustieteen kandidaattityössä selvitetään, miten elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijat ovat kokeneet näyttöreitit hakumenetelmänä. Tutkin tässä kandidaattityössä näyttöreittiä hakumenetelmänä, sillä se on uusi valintamenetelmä, jota on käytetty eri yliopistoissa muutamilla eri aloilla, esimerkkinä yhteiskuntatutkimuksen opintolinja (Jyväskylän yliopisto, 2020). Elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen alalla sitä on käytetty kahdesti, ensimmäisen kerran keväällä 2022 (Tampereen yliopisto, 2022) ja toisen kerran keväällä 2023 (Opintopolku). Työssäni selvitän, miten hakumenetelmä on koettu hakureitin läpikäyneiden opiskelijoiden keskuudessa ja mitä kokemuksia näyttöreitit suorittaminen on heissä herättänyt. Tutkimuksessa selvitetään myös, minkä vuoksi tutkimukseen osallistujat ovat hakenneet elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalle, sekä mitä valmiuksia yliopisto-opiskeluun näyttöreitit suorittaminen heille antoi. Koen itse elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijana tällaisten reittien olevan tarpeellisia, jotta opiskelijoiden on mahdollista hakeutua opiskelemaan vaihtoehtoisia reittejä pitkin. Koen näyttöreitit olevan yhdenvertainen ja tasa-arvoinen hakumenetelmä, jonka kautta eri elämäntilanteissa ja eri taustoista tulevilla henkilöillä on yhtäläinen mahdollisuus hakeutua opiskelemaan. Joutsen ym. (2020) mukaan avoimen väylä voi parhaimmillaan lisätä koulutuksen tasa-arvoa ja tuoda korkeakoulutuksen pariin ihmisiä, joiden mahdollisuudet päästä opiskelemaan muita reittejä pitkin ovat vähäisemmät. Avoimen reitin kehittäminen on jatkossakin tärkeää.

Teorialuvussa käsitellään korkeakoulu-uudistusta ja sitä, millaiset motivaattorit ajavat korkeakouluhakijoita. Lisäksi teorialuvussa käsitellään korkeakoulun hakumenetelmiä sekä korkeakouluun hakevia. Seuraavassa luvussa esitellään tutkimuskysymykset, tutkimuksen menetelmät ja aineistonkeruu. Luvussa pohditaan myös tämän tutkimuksen eettisiä näkökulmia. Tulosluvussa esitellään tutkimustulokset teemoittelun kautta. Viimeisessä luvussa pohditaan tutkimuksen tulosten pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä ja arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Lopuksi esitän aiheita mahdolliselle jatkotutkimukselle.

2 KORKEAKOULUJEN HAKUVÄYLÄT

2.1 Korkeakoulu-uudistus

Korkeakoulujen hakumäärät kasvavat vuosittain, (Ahola ym., 2018; Vipunen, 2023) ja yhä useampi hakija joutuu taistelemaan paikastaan korkeakoulussa. Aholan ym. (2018) mukaan korkeakouluihin hakee joka vuosi vastavalmistuneita, aiemmin ilman paikkaa jääneitä sekä muita uusia opiskelupaikkoja tavoittelevia opiskelijoita. Tämä tekee yliopistoon pääsystä vaikeaa, sillä hakuvuonna ei kilpailla pelkästään sinä vuonna valmistuvien kanssa, vaan myös muiden aiemmin valmistuneiden kanssa. Korkeakoulutukseen haki esimerkiksi kevään 2023 toisessa yhteishaussa yhteensä 142 000 henkilöä, joista opiskelupaikan yliopistoon sai 23 000 hakijaa (Opetushallitus, 2023).

Aholan ym. (2018) mukaan Suomessa korkeakoulujen valinta- ja hakuväylä uudistus tapahtui lopullisesti vuonna 2020, kun hallitus päätti, että nuoret on saatava aiempaa nopeammin korkeakouluopintoihin ja sitä kautta valmistumaan nopeammin. Korkeakoulu-uudistuksella on pyritty nuorentamaan opiskelijoiden keski-ikää yliopistoissa ja ammattikorkeakoulussa, jotta he valmistuisivat nuorempina, edesauttaen korkeakoulutettujen keskimääräisen työuran pituutta. Pohjoismaissa korkeakoulusta valmistuvat opiskelijat ovat keskimäärin vanhempia kuin monissa muissa maissa (Isopahkala-Bouret ym., 2018). Uudistuksen muina tavoitteina on ollut välivuosien vähentäminen, korkeakoulutukseen siirtymisen sujuvoittaminen sekä opiskelupaikkojen kohdentumisen tehostaminen (Karhunen ym., 2022). Uudistuksen myötä yliopistoon haetaan useammin suoraan toisen asteen koulutuksen jälkeen, jolloin aikuisten hakumäärät vähenevät (Nori & Vanttala, 2018).

Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen myötä on pyritty kehittämään uusia ja vaihtoehtoisia reittejä todistusvalinnan ja perinteisemmän pääsykoejärjestelmän rinnalle. Näitä ovat muun muassa olleet näyttöreitti,

avoimen yliopiston väylä sekä siirtohaku, jossa jo opiskelemissa oleva korkeakouluopiskelija voi siirtyä toiseen korkeakouluun tai korkeakoulun sisällä toiseen tutkintoon.

2.2 Korkeakouluhakijat

Vipusen (2019) tilastojen mukaan yliopistoon hakevista lähes 75 % koostuu ulkomaalaisista hakijoista, ja 25 % suomalaisista hakijoista. Suurin osa, 95 % ammattikorkeakouluun hakevista on kansalaisuudeltaan suomalaisia ja 4 % hakevista on ulkomaalaisia. Noin kolmasosa naisista haki yliopistoon, ja kaksi kolmasosaa ammattikorkeakouluun. Suomen virallisen tilaston (2021) mukaan vuonna 2020 ylioppilaaksi valmistuneista 84 % haki opiskelemaan jatkokoulutuspaikkaan. Puolet ylioppilaista haki pelkästään yliopistoon ja 20 % pelkästään ammattikorkeakouluun. Haltian ym. (2022) mukaan yliopistopiskelijoista suurin osa on ylioppilaita ja noin 7 % opiskelijoista ei ole ylioppilastutkintoa. Opiskelijat, joilla ei ole ylioppilastutkintoa ovat yleisimpiä ammattikorkeakouluissa, joissa heidän osuutensa on noin 33 %. Ero korkeakoulutuksen kahden sektorin välillä on selvästi nähtävissä.

Haltia ym. (2022) kertoo myös, että ilman ylioppilastodistusta olevat, ammatillisen koulutuksen käyneet opiskelijat ovat selvästi vähemmistössä yliopistoissa. Myös ne opiskelijat, joilla ei ole ylioppilastutkintoa pääsivät harvoin yliopistoon heti toisen asteen koulutuksen jälkeen. Heille on todennäköisempää ensin suorittaa kandidaattia vastaava tutkinto ammattikorkeakoulussa ja sen jälkeen hakea opiskelemaan yliopistoon. Ylioppilaat hakeutuvat useammin opiskelemaan ammattikouluun kuin yliopistoon. Myös Norin & Vanttajan (2018) mukaan aikuisiällä opiskelemaan hakeutuneet ovat useammin ammatillisen tutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita. He hakeutuvat yliopistoon vasta ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen.

Norin ja Vanttajan (2018) mukaan työläistaustoista tulevat hakijat asettavat yleensä itsensä ulos potentiaalisten hakijoiden joukosta, sillä he ovat epävarmoja kyvyistään ja tulevaisuudestaan. He ajattelevat usein, ettei yliopistokoulutus ole heitä varten, eivätkä sen vuoksi hakeudu korkeakoulutukseen. He pelkäävät monen vuoden korkeakoulutuksen olevan liian suuri taloudellinen riski, mikäli työllistymisestä ei ole varmuutta. Myös ne opiskelijat, joiden vanhemmilla ei ole

korkeakoulututkintoa aloittavat opiskelunsa keskimäärin neljä vuotta myöhemmin kuin korkeakoulutettujen perheiden jälkeläiset.

Haltian ym. (2022) mukaan suurin osa ammatillisen koulutuksen omaavista hakijoista, jotka olivat suorittaneet aiemman tutkinnon korkeakoulusta, pärjäsivät paremmin valintamenettelyissä. He ovat usein vanhempia ja tämän vuoksi yliopistoissa on myös kypsempia opiskelijoita. Puolestaan Norin (2011) mukaan ammatillisella tutkinnolla oli opiskelemaan pääsyä heikentävä vaikutus, varsinkin mikäli hakijalla ei ollut ylioppilastutkintoa.

Norin ja Vanttajan (2018) mukaan ylioppilaskirjoituksista suoraan yliopistoon pyrkivät nuoret tulevat useimmiten korkeakoulutetuista perheistä, joissa heitä voidaan tukea taloudellisesti sekä henkisesti ja heitä pystytään opastamaan koulutusvalinnoissa. Näissä perheissä korkeakoulutus nähdään miltei itsestäänselvytenä. Korkeakouluun päätyvät useammin ne opiskelijat, joiden vanhemmat ovat myös korkeasti koulutettuja ja he myös hakeutuvat korkeakouluun muita herkemmin ja pääsevät sisään muita hakijoita useammin. (Haltia, 2019 & Karhunen, 22). Tämä voi johtaa siihen, että yliopistoissa on enemmän korkeaan sosioekonomiseen asemaan kuuluvia opiskelijoita (Haltia ym., 2022).

Norin & Vanttajan (2018) mukaan aikuisena yliopistoon hakevat hakivat monista eri syistä. Yleisimpiä syitä olivat halu kehittyä nykyisessä ammatissa sekä halu edetä nykyisellä urallaan jatkokouluttautumisen kautta. Ihmiset kouluttautuivat myös, koska kokivat nykyisen työnsä olevan turhauttavaa ja haaskaavan heidän kykyjään. Kouluttautuminen oli myös keino parantaa elämäntilannetta.

2.3 Korkeakouluopintojen valmiudet

Opiskelijat, jotka tiedostivat käsityksensä pätevydestään harjoittaa erilaisia opiskeluun liittyviä taitoja, pärjäsivät keskimäärin menestyksekkäästi korkeakouluopinnoissa (Putwain ym., 2013). Hautamäen ym. (2012) mukaan korkeakouluopintojaan aloittavat opiskelijat tarvitsevat erityisesti geneerisiä valmiuksia. Tärkeimpinä geneerisinä valmiuksina pidetään opiskelijan oma-aloitteisuutta opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä opiskelijan kykyä edistää omia opintojaan tehokkaasti. Näitä taitoja pidetään myös keskeisinä

taitoina työelämässä, ja siksi niiden kehittäminen on tärkeää. Opiskelijan ymmärrys omista oppimistaidoistaan sekä hänen kykynsä ylläpitää ja kehittää niitä nousivat myös tärkeinä taitoina esille. Myös opiskelijoiden motivaatiolla, opiskeluvalinnoilla, esiintymis- ja vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä sitoutua opintoihinsa koettiin olevan suuri merkitys.

Hautamäen ym. (2012) mukaan korkeakouluopiskelijat, jotka tulevat lukiosta ovat esiintymistaitoisia ja rohkeita, mutta peruskielioppi ja kirjalliset taidot ovat heidän osaltaan heikkoja. Opiskelijoilta myös puuttuu kokemus ja käsitys vaihtoehtoisista opiskelu- ja oppimisstrategioista, jotka ovat hyödyllisiä sekä korkeakoulussa, että työelämässä. Varsinkin toisen asteen koulutuksesta tulevien opiskelijoiden pelätään käyttävän ulkoa opettelua pääosaisena opiskelumenetelmänä, koska toisen asteen koulutus perustuu vahvasti siihen. Korkeakoulutuksessa tärkeämpää on ymmärtää opiskeltava asia, jotta sitä pystyy hallitsemaan ja yhdistämään toisiin kokonaisuuksiin. Ylioppilastutkinnon suorittaneet kokevat olevansa paremmin valmistautuneita korkeakouluun kuin ei-ylioppilaat (Haltia ym., 2022).

2.4 Todistusvalinta

Todistusvalinnan perusteella otetaan nykyisin sisään yli 50 % korkeakouluopiskelijoista (Karhunen ym., 2022). Todistuspohjaiseen valintaan siirtymisen tarkoituksena on ollut nopeuttaa koulu-uran alkamista ja valmistumista, sekä vähentää valintakokeita edellyttävää pitkäkestoista valmistautumista, joka on hidastanut opiskelujen aloittamista (Mankki ym., 2018).

Raution (2023) mukaan todistusvalintaa on kritisoitu, sillä se asettaa lukion oppiaineet eriarvoiseen järjestykseen pisteytysmallin perusteella. Tämän vuoksi lukiolaiset ovat valinneet kirjoitettavaksi sellaisia aineita, joista he saivat mahdollisimman korkeat todistusvalintapistet. Todistusvalintaa on myös kritisoitu siitä, että se lisää liikaa paineita nuorille, sillä heidän tulee jo lukion alussa tietää, mitä aineita he haluavat kirjoittaa ja mitkä aineet painottuvat heitä kiinnostavan hakukohteen todistuksen pisteytysvalinnassa.

Todistusvalinnalla oli myös positiivisia vaikutuksia. Todistusvalinnan pisteet ennustivat parempaa keskiarvoa opintojaksoissa, ja parempaa arvosanaa tutkielmassa (Mankki ym., 2018). Hjeltin (2019) mukaan todistusvalinnan muita

positiivisia vaikutuksia on muun muassa se, että lukion päättötodistuksesta on nykyään hyötyä, koska sillä ei aiemmin ole ollut lähestulkoon minkäänlaista painoarvoa. Uudistuksen myötä hyvillä lukion arvosanoilla on mahdollista päästä suoraan opiskelemaan.

2.5 Avoin yliopisto

Joutsen ym. (2020) tuo esille, miten avoimessa yliopistossa opiskelevien osuus on kasvanut vuosittain, ja moni hakeutuu avoimeen yliopistoon opiskelemaan töiden ohella, väli vuoden aikana, opiskelupaikan jäädessä puuttumaan tai muuten laajentaakseen osaamistaan. Avoin yliopisto sopii monelle eri elämänvaiheessa oleville aikaa ja paikkaa katsomatta, ja siksi se on vakiinnuttanut asemansa eri ikäisten joukossa. Esimerkiksi Jyväskylän avoimessa yliopistossa opiskeli vuonna 2022 yli 26 000 henkilöä, joka kertoo suuresta kysynnästä avointa yliopistoa kohtaan (Jyväskylän yliopisto, 2023).

Suomessa pääasialliset avoimen yliopiston opiskelijat ovat olleet 30–49-vuotiaita (Haltia ym., 2014). Isopahkala-Bouretin ym. (2018) mukaan hakijoilla on ollut mahdollisuus hakea tutkinto-opiskelijoiksi suoritettujen opintojen pohjalta. Vaadittujen opintopisteiden laajuus on vaihdellut tutkinto-ohjelman perusteella. Suoritetut opintopisteet pystytään sisällyttämään suoraan osaksi tutkintoa.

Joutsen ym. (2020) nostaa esille, että avoimen väylän kautta pääsee vain muutama prosentti opiskelemaan, joka esimerkiksi Jyväskylän yliopiston opiskelijamääriin verrattuna on todella pieni ja marginaalinen. Avoimen väylän aloituspaikkojen nostaminen 10–20 % niillä aloilla, joilla se on mahdollista, nostaisi avoimen väylän potentiaalisesti ja uskottavaksi hakuväyläksi. Avoimen yliopiston väylää tulisi nostaa enemmän esille, koska muutaman prosentin aloituskiintiöiden nousu ei vielä uhkaa todistusvalinnan ja valintakokeen kautta hakeavia, ja heillekin avoimen väylän opinnot voisivat toimia varasuunnitelmana.

Virtanen ym. (2021) on tutkinut avoimen väylän kautta opiskelevien valmistumista ja motivoituneisuutta suhteessa tutkinto-opiskelijoihin. Valtaosa avoimen yliopiston opiskelijoista oli yhtä motivoituneita kuin tutkinto-opiskelijat ja heidän opiskeluvalmiutensa oli myös verrattaessa samalla tasolla. He suorittivat tavoitetutkintonsa aikarajaan mennessä tai valmistuivat keskimäärin vuoden lyhyemmässä ajassa kuin päävalinnan kautta sisään päässeet.

2.6 Pääsykokeet

Karhusen ym. (2022) mukaan pääsykokeiden osuus korkeakoulun valintamenetelmistä on pienentynyt todistusvalinnan tullessa suurimmaksi valintatavaksi. Uudistuksessa pääsykokeita on pyritty yhdistämään, ja samalla valintakokeella voi nykyään hakea monen eri korkeakoulun kohteisiin. Tällä on pyritty vähentämään pitkää valmistautumista valintakokeisiin ja hakijan mahdollisuuksia hakea moneen eri koulutukseen on parannettu.

Mankki ym. (2018) on perustellut pääsykokeiden tärkeyttä, sillä että sen on koettu antavan toinen mahdollisuus niille, joilla ei ole mahdollisuuksia päästä opiskelemaan ylioppilastodistuksen perusteella, mutta Isopahkala-Bouretin ym mukaan (2018) usein vain pieni osa pääsykoehakijoista (alle 10 %) pääsee sisään, sillä paikkoja on rajallinen määrä.

Pääsykokeiden merkityksen vähentämistä on myös kritisoitu, sillä Mankin ja Räihän (2020) mukaan todistusvalinnan ollessa päätoiminen valintaväylä, tutkinto-ohjelmissa voi olla suoraan toisen asteen opinnoista tulleita opiskelijoita, jotka eivät ole ennen nähneet tieteellistä artikkelia. Tämän seuraukset on havaittu jo kauppatieteissä, jossa todistusvalinnasta on tullut päätoiminen valintatapa ja erillisestä pääsykoekirjallisuudesta on luovuttu. Tämän vuoksi hylkäämismäärät ovat kasvaneet opintojen alkuvaiheessa, ja sen vuoksi perusopintojen vaatimustasoa on jouduttu laskemaan. Pääsykoekirjallisuuden poistuminen voi myös tarkoittaa väärälle alalle hakeutuneiden määrän kasvua, sillä he huomaavat mahdollisen erheensä vasta opintojen alussa. Tämä voi myös tarkoittaa ensikertalaisuusedun menettämistä.

Nori ja Vanttaja (2018) ovat myös kritisoineet pääsykokeiden merkityksen vähenemistä. Heidän mukaansa pääsykokeiden avulla on erityisesti pystynyt demonstroimaan yksilön omaa motivaatiota ja soveltuvuutta haettua alaa kohtaan. Pääsykokeiden merkityksen väheneminen on heikentänyt erityisesti aikuisopiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia, sillä todistusvalinta painottaa lähinnä suoraan toisen asteen tutkinnosta valmistuvia nuoria. Opiskelijavalintauudistus ei huomioi elinikäisen oppimisen periaatetta, koska korkeakoulu-uudistus heikentää selvästi aikuisopiskelijoiden asemaa. Isopahkala-Bouret ym. (2018) ja Haltia ym. (2019) ovat puolestaan kritisoineet pääsykokeita epätasa-arvoisiksi, koska hakijat voivat hakeutua erilaisille

valmennuskursseille, jotka auttavat pääsykokeisiin valmistautumisessa. Yksityisten yritysten tarjoamat valmennuskurssit lisäävät taloudellista painostusta, johon monella ei ole varaa. Isopahkala-Bouretin ym. (2018) mukaan ne tarjoavat etuja varakkaammille opiskelijoille. Pääsykokeet voivat maksaa jopa 6000 euroa, ja sillä saattaa olla keskeinen vaikutus sisäänpääsyssä.

2.7 Näyttöreitti

Tampereen yliopiston (ei pvm.) mukaan näyttöreitti on osa isompaa Toinen reitti yliopistoon (TRY) hanketta, joka keskittyi vaihtoehtoisten valintatapojen kehittämiseen. Näyttöreitillä tarkoitetaan ennalta määrätyn opintojakson suorittamista ja sen kautta tutkinto-opiskelijaksi hakemista. Näyttöreitti voi toimia pääsykokeen korvaajana tai se voi olla erillinen hakuväylä tutkinto-opiskelijaksi. Näyttöreitille voi hakeutua opiskelemaan avoimen yliopiston kautta ja sen suorittaminen tapahtuu haetun yliopiston avoimen yliopiston kautta.

Jyväskylän yliopisto (2019a) esittelee näyttöreitin hakumenetelmänä, jonka tarkoituksena on tutustuttaa hakija yliopiston työskentelymenetelmiin sekä tutkinto-ohjelman opintoihin. Hakija saa kurssin suorittamisen aikana paremman käsityksen hakemastaan opintosuunnasta, ja vaikka opiskelija ei pääsisi sisään hakemaansa kohteeseen, hän pystyy sisällyttämään opintopisteitä suoritetusta kurssista tuleviin tutkinto-opintoihinsa. Opiskelu on myös ilmaista ja siihen pystyy hakemaan avoimen yliopiston kautta. Näyttöreitti on suunnattu erityisesti toisen asteen opiskelijoille.

Opintopolun (ei pvm.) mukaan elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen (jatkossa Elokas) ohjelmassa, näyttöreitillä tarkoitetaan Moodle-alueella suoritettavaa "Johdatus elinikäisen oppimiseen ja kasvatukseen" - opintojakson suorittamista ja haastattelua. Näyttöreitin suorittaminen edellyttää Elokas tutkinto-ohjelmaan hakemista kevään toisessa yhteishaussa opintopolun kautta. Hakijan tulee hakea Tampereen yliopiston avoimen yliopiston ilmainen opinto-oikeus voidakseen osallistua opintojaksolle. Tämän jälkeen hakijan tulee ilmoittautua opintojaksolle SISU-järjestelmässä, ja hänen tulee suorittaa orientaatio-osuus, jonka jälkeen hän voi aloittaa Moodle-alueella olevien tehtävien tekemisen. Opiskelija voi hakea tutkinto-opiskelijaksi, mikäli hän on

suorittanut opintojaksolle vaaditut kriteerit, muita vaatimuksia ei ole (Tampereen yliopisto).

Opintopolun (ei pvm.) mukaan opintojakson hyväksytysti suorittaminen edellyttää 45 pistettä 90 pisteestä. Opiskelijat laitetaan paremmuusjärjestykseen johdantokurssin pisteiden perusteella, ja 40 parhaiten sijoittunutta saa kutsun haastatteluun. Haastattelut pisteytetään asteikolla 0–10. Haastattelussa arvioidaan hakijan motivaatiota, josta voi maksimissaan saada 4 pistettä, sekä opintojakson kerryttämää osaamista, josta voi saada maksimissaan 6 pistettä. Haastattelusta tulee saada vähintään 5 pistettä, jotta hakija on valintakelpoinen.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijoiden kokemuksia näyttöreitin suorittamisesta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä valmiuksia johdantokurssi antoi yliopisto-opiskelua varten. Tutkimuksessa selvitettiin myös opiskelijoiden kokemuksia näyttöreitin suorittamisesta ja sitä, minkä vuoksi he hakeutuivat Elokkaan opintolinjalle.

Tutkimuskysymykset:

- 1.) Miksi tutkimuksen osallistujat hakivat elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalle?
- 2.) Mitä valmiuksia johdantokurssin suorittaminen antoi yliopisto-opiskeluun?
- 3.) Miten elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijat kokivat näyttöreitin suorittamisen?

3.2 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Valitsin haastattelumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun, johon olin laatinut kysymykset etukäteen, jotta sain vastauksia valittuihin teemoihin. Puusan (2020) mukaan puolistrukturoidussa haastattelussa on yleistä, että kysymykset on laadittu haastattelua varten valmiiksi, mutta vapaaseen keskusteluun rohkaistaan ja haastateltavien vastaukset ovat vapaampia kuin strukturoidussa haastattelumallissa. Yleisin puolistrukturoitu haastattelumuoto on teemahaastattelu (Ruusuvuori & Tiittula, 2005). Puusan (2020) mukaan teemahaastattelua ohjaa etukäteen valitut teemat sekä mahdolliset tarkentavat kysymykset, joiden pohjalta haastattelu tehdään. Teemahaastattelussa korostuvat ihmisten kokemukset ja näkemykset tutkimukseen liittyvistä asioista, ja sen vuoksi on hyvä huomioida, että aihe on sekä haastateltavalle, että

haastattelijalle tuttu. Teemahaastattelulle on myös olennaista, että tutkittavat ovat kokeneet tai läpikäyneet saman tutkittavan asian tai ilmiön, jolloin haastattelu on sujuva tehdä. Tutkijan on myös itse perehdyttävä haastateltavaan aiheeseen, jotta hänellä on vankka käsitys haastateltavasta aineistosta. Koin, että haastattelukysymyksiä tehdessä ja haastatteluaineistoa läpikäydessä tutkimuksesta ilmeni selvät teemat, joiden perusteella valitsin yllä olevan haastattelumenetelmät.

Haastattelussa käytettyjä teemoja olivat aiemmat opinnot, näyttöreittiin hakeminen, näyttöreitin odotukset, näyttöreittein tarjoamat valmiudet yliopisto-opiskelua varten, kokemukset haastattelusta, ja kokemukset näyttöreitistä. Teemat pysyivät loppuun asti tutkimuksen teemoina, mutta aineiston analyysi vaiheessa yhdistin niitä hieman. Haastattelut painottivat vapaata keskustelua kysymysten ja niihin liittyvien teemojen pohjalta, jonka vuoksi käytin haastattelujen analyysitapana teemoittelua, jota avataan seuraavassa luvussa.

Laitoin haastattelupyynnön Mentor Ry:n viikkokirjeeseen sekä Mentor Ry:n Telegram-ryhmään, jossa kerroin kandidaatintyöni aiheesta ja haastateltavien sopivuudesta. Mentor Ry toimii elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestönä. Aineisto hankittiin haastattelujen kautta. Sopivien haastateltavien löydyttyä sovimme sähköpostitse ja Telegram ryhmän avulla haastattelujen ajankohdat. Tein haastattelut Teams-sovelluksella. Haastattelin yhteensä 4 eri henkilöä, jotka olivat kaikki naisia ja ikähaarukaltaan 21–48-vuotiaita. Kaksi henkilöistä oli päässyt sisään vuonna 2022 ja kaksi muuta vuonna 2023. Kolmella haastateltavalla oli avoimen yliopiston kautta suoritettuja kasvatustieteen opintoja ja kahdella haastateltavalla oli edellinen korkeakoulututkinto taustalla. Tein kaksi yksilöhaastattelua, ja yhden pienryhmähaastattelun kahden muun kesken. Yksilöhaastatteluissa ei syntynyt vuorovaikutusta samalla tavalla kuin pienryhmähaastattelussa. Pienryhmähaastateltavat pystyivät vaihtamaan ajatuksiaan, kokemuksiaan ja mielipiteitään keskenään ja sen vuoksi pienryhmähaastattelunaineisto kasvoi suuremmaksi yksilöhaastatteluaineistoon verrattuna.

Pyrin haastattelijana antamaan tilaa ja aikaa haastateltavien omille kertomuksille ja puheelle. Haastattelijana toimin kaikissa haastatteluissa lähinnä alustavien tai tarkentavien kysymysten esittäjänä. Kaikki haastatteluni kestivät 20–30 minuuttia.

3.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi on tehty teemoittelun pohjalta. Teemoiksi muodostuivat aiemmat opinnot ja hakeminen, odotukset ja valmiudet yliopisto opiskelua varten, kokemukset haastattelusta, ja kokemukset näyttöreitistä. Puusan (2020) mukaan teemoittelussa on tavallista ryhmitellä aineisto erilaisiin kategorioihin. Teemoittelussa on tyypillistä pyrkiä löytämään sellaisia ominaisuuksia, jotka ovat usealle haastateltavalle yhteisiä, ja sen avulla pyritään löytämään yhteneväisyyksiä haastateltavien välille. Teemat voi päättää jo etukäteen tutkimusta tehdessä tai ne voivat muodostua tutkimusta analysoitaessa. Omassa tutkimuksessani teemat olivat pitkälti muodostuneet teemahaastattelujen perusteella, jonka vuoksi keskityin niihin teemoihin analyysia tehdessä. Kävin haastatteluaineistot vielä tarkasti läpi, jolloin varmistuin yllä olevista teemoista.

Aloitin haastattelujen purun oikolukemalla ja litteroimalla ne. Kopioin Teams-alustalla olleet keskustelut ensin Word-dokumenttiin ja litteroin ne. Käytin litteroinnin apuna Teams-alustan automaattista litterointityökalua ja tarkistin haastattelunauhoitteiden avulla litterointityökalun tekemät virheet ja korjasin ne. Poistin litterointivaiheessa henkilöiden nimitiedot ja muut vastaavat tiedot, jotka voitaisiin yhdistää heihin. Tulostin jokaisen tapaamisen litteroidut haastattelut paperille. Nimesin haastateltavat papereille H1-H4 ja tein jokaisen haastateltavan merkinnät ja muistiinpanot omalla värillä heidän paperilleen. Värikoodien avulla haastateltavien ja teemojen seuraaminen oli helpompaa. Tuomi ja Sarajärvi (2018) mainitsevat värikoodauksen auttavat samankaltaisuuksien löytämisessä. Ensimmäisen oikoluvun aikana tein alustavia merkintöjä teemoihin liittyen. Tämän jälkeen kävin haastattelupaperit yksityiskohtaisesti läpi monta kertaa ja yliviiivasin eri teemoihin liittyvät katkelmat eri värein. Puusan (2020) mukaan koodaus on hyvä työväline teemoitteluanalyysiä tehtäessä.

Papereille tehdyn värikoodauksen jälkeen kokosin aineistoa tähän tiedostoon ranskalaisin viivoin eri teemojen alle. Laitoin haastateltavien kommentit teemojen alle eri värein, jonka avulla pystyin tunnistamaan, kenen kommentti oli kyseessä. Tämän jälkeen tutkin mitä yhteneväisyyksiä haastateltavien kokemuksissa oli ja yhdistin ne saman teeman alle. Tämän jälkeen kirjoitin tulokset puhtaaksi ja valitsin tekstikatkelmat tulosluvun teemoihin.

3.4 Eettiset näkökulmat

Tutkimus on toteutettu tutkimuseettisen valtakunnan (TENK) käytäntöjä noudattaen. Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa on tärkeä huomioida tutkimuksen eettiset perusteet. Ihmisiin kohdistuvaa tutkimusta tehtäessä tutkimukseen osallistuvien henkilöiden luottamus tutkijoihin ja tieteeseen on erityisen tärkeää. Tutkittavien suostumuksen saaminen on tietoon perustuvan ihmistutkimuksen tärkein eettinen ohje. (TENK, 2019).

Tietosuojalomake ja tutkimustiedote esitettiin haastateltaville sähköpostitse ennen haastatteluja, jolloin heillä oli mahdollisuus kysyä siinä olevista asioista tai tutkimuksesta etukäteen. Tietosuojalomakkeessa oli kerrottu tutkimuksen tarkoituksesta, vapaaehtoisuudesta sekä henkilötietojen hävittämisestä. Haastateltaville oli tietosuojalomakkeessa kerrottu tutkimukseen osallistumisen olevan vapaaehtoista, ja että tutkimuksen pystyi keskeyttämään missä vaiheessa tahansa. Tietosuojalomakkeessa oli myös merkintä aineiston hävittämisestä tutkimuksen valmistuttua ja arvio tutkimuksen valmistumisajankohdasta.

Tein haastattelut Teams-alustalla ja haastateltaville ilmoitettiin milloin, nauhoittaminen aloitettiin ja lopetettiin. Poistin haastateltavien henkilötiedot aineiston litteroinnin yhteydessä. Tutkimusaineisto säilytettiin tutkimuksen teon ajan salasanasuojattujen Tampereen yliopiston Microsoft-palvelujen takana ja se poistettiin tietoturvalisestä Tampereen yliopiston tietoturvakäytänteitä noudattaen tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Vain minulla on ollut pääsy aineistoon.

4 TULOKSET

Tein haastattelututkimuksen tuloksista teemoittelun.

Teemoiksi valitsin:

1. Aiemmat opinnot ja hakeminen
2. Valmiudet ja odotukset yliopisto-opiskelua varten
3. Kokemukset haastattelusta
4. Kokemukset näyttöreitistä.

4.1 Aiemmat opinnot ja hakeminen

Haastatteluaineistoni koostui neljästä haastateltavasta, joilla kaikilla oli aiempia opintoja korkeakoulussa takana. Ensimmäinen haastateltava oli suorittanut avoimen yliopiston kautta kasvatustieteen perusopinnot ja jonkin verran aineopintoja. Toisella haastateltavalla oli avoimessa yliopistossa kasvatustieteen perusopintoja suoritettuna 15 opintopistettä ennen tutkinto-ohjelmaan hyväksymistä. Kolmas haastateltava oli aiemmin suorittanut ylemmän ammatillisen tutkinnon, ja suorittanut yhden kasvatustieteen kurssin avoimessa yliopistossa. Neljäs haastateltava oli aiemmin suorittanut maisteritutkinnon ja suorittanut tämän maisteritutkinnon aikana kasvatustieteen perusopinnot.

Elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalle haettiin monista erisyistä. Yksi haastateltavista haki nykyisten työtehtäviensä takia. Kyseisten työtehtävien vaatimukset ja erityispiirteet eivät syventyneet haastattelussa. Hän oli huomannut näyttöreitän mahdollisena hakuväylänä, ja päätti hakea tätä kautta opiskelemaan. Todistusvalinta ei ollut tälle henkilölle realistinen hakuväylä, koska hän on valmistunut ylioppilaaksi vanhan opetussuunnitelman aikana. Ilman näyttöreittiä hän olisi hakenut opiskelemaan avoimen yliopiston kautta. Hän piti mielekkäänä sitä, että vaikka hän ei olisi päässyt sisään, hän olisi saanut

näyttöreitissä suoritettut opintopisteet sisällytettyä avoimessa yliopistossa suoritettuihin opintoihin.

Toisella haastateltavalla aiemmat työtehtävät ja työnantaja eivät antaneet resursseja oman ammattitaidon kehittymiseen, ja korona-aikana kyseinen henkilö kiinnostui jatkokouluttautumisesta. Tampereen yliopiston internet-sivuilta löytyi elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinja, jonka tutkinto-ohjelma kuvaus kiinnosti häntä. Opinnoissa oli tarpeeksi valittavana vapaavalintaisia opintoja, ja täten opintoja pystyi muokkaamaan oman näköiseksi. Olemassa olevaa tutkintoa pystyisi jatkossa myös hyödyntämään uuden tutkinnon rinnalla työelämässä, minkä kyseinen haastateltava koki hyödylliseksi. Haastateltava kävi myös yhden kurssin kasvatustieteitä avoimessa yliopistossa varmistaakseen että, tämä on se ala, jota hän haluaa opiskella ja johon hän haluaa sitoutua moneksi vuodeksi.

Kolmas haasteltava löysi elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjan myös Tampereen yliopiston sivuilta. Opintojen vapaavalintaisuus oli yksi syy, miksi haastateltava haki tutkinto-ohjelmaan, sillä haastateltavaa kiinnostavien sivuaineiden opiskeleminen oli tässä tutkinto-ohjelmassa mahdollista. Tutkinto mahdollistaa valmiudet moneen eri uraan. Haastateltava haki vuonna 2022 opiskelemaan myös näyttöreitien kautta pääsemättä sisään, mutta se kuitenkin varmisti sen, että hän haluaa opiskella Elokkaalla. Haastateltava kävi kasvatustieteen perusopintoja avoimessa yliopistossa väli vuoden aikana.

Neljäs haasteltava oli suorittanut kasvatustieteen perusopinnot maisteritutkinnon aikana, ja hakenut oikeutta aikuiskasvatustieteen opintoihin. Aikuiskasvatustieteen opinnot jäivät suorittamatta, koska muut alat veivät mennessään, mutta kasvatustieteen opinnot jäivät mietityttämään. Hän löysi Elokas-opintosuunnan Tampereen yliopiston sivuilta, ja tämä opinto-ohjelma kiinnosti häntä nykyisten työtehtäviensä puolesta. Hän työskentelee aikuisten kanssa jatkuvasti muuttuvassa työyhteisössä, ja jatkuvan oppimisen ja mielenkiinnon ylläpitämiseen hän toivoi löytävänsä lisää työvälineitä Elokas-tutkinto-ohjelman kautta nykyiseen työhönsä.

4.2 Odotukset ja valmiudet yliopisto-opiskelua varten

Osa haastateltavista ajatteli näyttöreitit olevan suppeampi, ja keskittyvän vain yhteen aihealueeseen. Osalla ei ollut mainintaa näyttöreitit ennakko-odotuksista, ja näyttöreitit sijaan hakuväylänä ajateltiin olevan pääsykoe. Kaikki haastateltavat kokivat näyttöreitit tukevan ja antavan valmiuksia tulevaa yliopisto-opiskelua varten. Akateemisen tekstin kirjoittaminen, lukeminen ja viittauskäytäntöihin tutustuminen auttoivat tutkinto-opiskelijoiksi siirryttäessä. Tieteellisesti tekstistä pystyi erottamaan, mitä tekstistä kannattaa lukea, mikä on tekstissä olennainen asia, ja miten sen löytää tekstistä, eli millainen rakenne tieteellisessä tekstissä yleisesti on.

Se oli ensimmäinen kurssi missä mä sain niin kun ohjeistusta tai siellä jaettiin ohjeistus tieteellisestä kirjoittamisesta ja viittauskäytännöistä ja näin edelleen. (H1)

Siinä kehittyi se että mitä sieltä kannattaa niinku osata ja mikä on se olennaisin asia tietenkin sitten että miten miten löytää ne sieltä ja mikä se rakenne on semmoisessa teksteissä. (H2)

Jotkut termit ja tavat olivat tuttuja näyttöreitistä, ja perusopintojen alkaessa opintoihin oli helpompi syventyä, koska osa asioista oli jo tuttuja. Se helpotti opiskelua ja toi turvaa siitä, että näyttöreitistä on opittu jotain. Eräs haastateltavista koki näyttöreitit opinnot myös opiskelutaitoja palauttavana, koska hänen edellisistä opinnoistansa oli jo aikaa ja hän alkoi tutkinto-ohjelman alettua opiskella aineopintoja. Aihealueet tukivat hyvin aineopintoihin lähtemistä. Näyttöreitit koettiin myös valmentavan tiedon käsittelyyn eri tavalla, sillä sen suorittaminen ei perustunut ulkoa opetteluun, vaan hakijoiden fokus suunnattiin enemmän tiedonkäsittelyyn ja oikean tiedon löytämiseen.

4.3 Kokemukset haastattelusta

Jokainen haastateltava kertoi näyttöreitahaastattelun olleen lyhyt. Osa kertoi haastattelun jääneen hyvin pintapuoliseksi, vaikka kysymykset olivat hyvin laajoja.

Niin se tuntu että se jäi vähän sellai pintapuoliseksi ja kun se haastattelu aika oli tosi lyhyt mä en en muista oliko se 10 vai 5, mutta se oli niinku todella lyhyt. (H1)

No mä pidin sitä aika lyhyenä kyllä. (H4)

Haastattelu koettiin haastavana, koska siihen ei voinut millään tavalla valmistautua, eikä tiedetty, mitä siinä tullaan kysymään. Eräs haastateltava koki haastattelun ”töksähtävänä”, sillä haastattelussa ei ollut minkäänlaista esipuhetta, vaan haastattelu alkoi heti.

Usealla haastateltavalla oli ollut teknisiä ongelmia laitteiston kanssa. Osalla haastateltavista ei ollut jäänyt mitään haastattelutilanteesta mieleen teknisten ongelmien vuoksi. Eräs haastateltava keskittyi ”pisteiden laskuun”, huomatessaan, että vastausten aikana haastateltavat tekivät merkintöjä.

Ja sitten siinä siinä oli myös hieman teknisiä haastateita, niin se muodostui myös ongelmaksi. (H4)

Siihen meni siis kaiken kaikkiaan 20 minuuttia siihen niinku ihan tekniseen säätöön siinä ja siihen oli varattu se vartti. (H2)

Ne kysymykset tuli silleen pum pum pum pum pum ja sitten yhtäkkiä OK kiitos ja niinku paljon, että vastaukset ilmoitetaan ja sitten se loppu liirumlaarum siinä olikaan. Se oli siis aivan järkyttävää, että se mää 2 päivää sitä niinku vedin semmoses itsesäällissä koko ajan ja emmä siis ei mitään muistikuvaa siitä mitä mä olin vastannut. (H2)

Haastattelussa ei täysin hahmotettu, mitä haastattelussa tavoiteltiin, mutta sen ajateltiin varmistavan, että haastateltava henkilö on itse tehnyt omat tehtävänsä, ja hän tietää mistä puhuu. Haastateltavan motivaation koettiin myös painottuvan haastatteluissa. Eräs haastateltava muisti, että haastattelussa kysyttiin neljä kysymystä. Osa kommentoi, että haastatteluissa kysyttiin motivaatiosta, siitä mitä on oppinut, mikä tuli uutena asiana ja miksi juuri hänet pitäisi valita opiskelemaan.

4.4 Kokemukset näyttöreitistä

Jokainen haastateltava koki näyttöreitin suorittamisen rankkana töiden ohella, koska tehtävät tuli aina suorittaa tiettyyn päivämäärään mennessä ja kaikille tehtäville oli tarkat deadlinet. Oman elämän aikataulutusta oli merkittävässä osassa kurssitehtävien tekemisen kanssa. Osa haastateltavista olisi kaivannut tietoa kuinka paljon aikaa kurssi tulee suurin piirtein viemään, jotta he olisivat voineet aikatauluttaa muuta elämäänsä paremmin, sillä heillä molemmilla oli muita aikaa vieviä aktiviteetteja. Vaikka näyttöreitin suorittaminen ja siihen liittyvä työmäärä koettiin rankkana, yksi haastateltavista suositteli näyttöreittiä työmäärään nähden parempana avoimen yliopiston sijaan. Aikataulutushaasteista huolimatta opiskelu koettiin vapaampana avoimeen yliopistoon nähden, ja se tarjosi silti joustoa ja sopi erilaisissa elämäntilanteissa oleville. Osa haastateltavista sanoi kurssin työmäärän olleen sopiva, osa koki työmäärän suurena.

Kurssikokemukset olivat pääosin positiivisia, mutta muutamat asiat kurssilla tuottivat vaikeuksia. Ensi kertaa hakevalle ja suoraan lukiosta tulleelle kurssi oli todella laaja, työmäärä oli suuri ja se sisälsi runsaasti uutta asiaa. Suurin osa haastateltavista koki lähdeviitteiden, APA:n (akateemisen tekstin viittaustyyli) käytön ja tieteellisen kirjoittamisen sekä lukemisen olevan haastavaa, ja ne, joilla ei ollut edellä mainituista aiempaa kokemusta, kokivat ne erityisen vaikeaksi.

Musta tuntu, että ne lähdeviittaukset oli ekana vuonna semmoinen, että niinku ne tuotti enemmän päänvaivaa ku itse reitti. (H2)

Lähdeviittaukset oli ehkä itselle vaikein, koska mulla oli tosiaan lukiota takana se yksi vuosi ja olen vaihtanut sen jälkeen ammattikoulun puolelle. (H3)

Kurssin Moodle-aluetta pidettiin selkeänä ja helposti ymmärrettävänä, ja kokonaisuudessaan se koettiin hyvänä. Alueella oli lähdeviitteistä ja tieteellisestä kirjoittamisesta tiedottava Powerpoint-ohjeistus, jota osa haastateltavista piti hyvänä, sillä se antoi raamit siihen, millaista tieteellisen tekstin tulisi olla. Moodle-alue oli haastateltavien mielestä toteutettu hyvin ja he kehuivat alustaa. Alueella avautui aina yksi osio kerrallaan, joka rytmitti opiskelua, ja vähensi paineita, koska kaikki aikarajat eivät olleet näkyvissä. Eri aihealueet tukivat toinen toisiaan,

ja luentovideot olivat hyviä ja hyvin toteutettuja. Artikkelit olivat myös mielenkiintoisia.

Se oli mun mielestä tosi kivasti toteutettu ylipäänsä niinku sillee Moodle kokonaisuutena, ku nyt on nähny vähä niinku muitakin, niin se oli mun mielestä yksi parhaiten toteutetuista. Mä tykkäsin siitä, että siinä oli niinku sopivasti teoriaa, mutta sitten sitä oltiin myös sillee osattu värittää silleen käytännönläheisesti, niinku että se oli mun mielestä helposti ymmärrettävä. (H3)

Useiden haastateltavien mielestä aihealueet olivat mielenkiintoisia, monipuolisia ja herättivät kiinnostusta. Aihealueiden avulla ymmärrettiin, mitä opiskelu elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen linjalla mahdollisesti on, ja se lisäsi hakijoiden halua päästä sisään tutkinto-ohjelmaan.

Aihealueet oli itseään kiinnostavia, että herätti kyllä kiinnostuksen ja oikeasti niinku toi semmosta varmuutta siihen, että tää voisi olla sitä mitä mä haluaisin opiskella. (H2)

Kurssin tehtäviä pidettiin mielenkiintoisina ja monipuolisina kokonaisuuksina, jotka tukivat toinen toisiaan. Erään haastateltavan mukaan kurssin tehtävät palauttivat mieleen opiskelutaitoja, kun opiskelusta oli jo aikaa. Kurssin tehtäviin kuului muun muassa essee, tenttejä ja motivaatiokirje. Tehtävien monipuolisuus mahdollisti sen, että kurssin tekijöillä oli monia tapoja näyttää omaa osaamistaan.

(kasvatustieteen perusopinnot ja aineopintoja takana) Siellä tuli paljon semmosia asioita, mihin mä en ollut törmännyt opinnoissani enkä ole sen jälkeenkään. Eliikkä siellä oli aihealueet sellaisia mihin en välttämättä olisi muuten opiskeluaikana niin kun edes tutustunut. (H1)

Siinä oli tavallaa niinku sopivassa määrin myös erilaisia niin kun semmosia, miten se sanotaan oman osaamisen osoittamisen tapoja. (H3)

Eräs haastateltavista nosti esiin, miten kurssilla keskityttiin enemmän asioiden ymmärtämiseen ja niiden löytämiseen kuin niiden ulkoa opettelemiseen. Hän korosti sitä, miten tärkeää tiedon hakeminen on nykyään, ja se, että löytää

oleellisen tiedon. Haastateltava kommentoi että, tiedon tulee olla käytäntöön hyödynnettävissä, ja nykyään työelämässä painotetaan myös tiedon hankintaa, löytämistä ja sen hyödyntämistä.

Sun ei tarvinnut oppia sitä ulkoa. Sun täytyy vaan niinku ymmärtää ja sitten oppii löytämään jotenkin se tieto ja jotenki se tiedon löytäminen on niinku nykytyössä jotenki kauheen oleellista, ei kukaan enää opettele mitään ulkoa, vaan niinku on tärkeätä, että löydät sen tiedon just. (H4)

Motivaation vaikutus korostui näyttöreitien tehtävissä sekä haastattelussa. Omalla motivaatiolla koettiin olevan merkitystä tehtävien tekemisessä, ja sen koettiin välittyvän myös tehtäviin. Motivaatiota painotettiin enemmän kuin esimerkiksi pieniä virheitä lähdeviittauksissa. Motivaatiokirjettä pidettiin hyvänä tapana osoittaa omaa motivaatioita ja halua opiskella elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen linjalla.

Oikeasti sillä sen opiskelijan motivaatiolla omalla motivaatiolla oli tosi paljon merkitystä tähän tutkintoon. Niin mä tykkäsin siitä, että sitä oikeasti painotettiin ja mä koen, että toi oli tosi hyvä väylä nimenomaan jokaisen hakijan itse kartoittaa sitä omaa motivaatiota sitä tutkintoa kohtaan. (H3)

Se motivaatiokirje, että sekin oli musta niinku hyvä tehtävä ja musta tota pitäisi ehkä hyödyntää enemmänkin, että se tavallaan laittoi punnitsemaan sen, että no miksi niin mä ihan oikeasti haluan tänne. (H4)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Johtopäätökset

Näyttöreitti on uusi hakuväylä, jonka vaikutuksia on tutkittu vielä verrattaen vähän. Näyttöreittiä hakumenetelmänä käytettiin Tampereen yliopistossa ensimmäisen kerran vuonna 2020 (Tampereen yliopisto, 2019). Tutkimustulokset kuitenkin osoittivat näyttöreitin olevan hyvä, monipuolinen, motivoiva ja omaa osaamista sanoittava hakuväylä, joka antoi erilaisia valmiuksia yliopisto opiskelua varten. Näyttöreitille haettiin monista eri syistä. Opintosuunnan laaja vapaavalintaisten opintojen valikoima oli yksi isoimmista syistä hakeutua opiskelemaan elokkaalle. Tutkinnossa oli mahdollista suorittaa monipuolisesti sivuaineita, jota pidettiin merkityksellisenä. Tutkinnon avulla oli myös mahdollista työllistyä laajalti moniin eri työtehtäviin, jota pidettiin mielekkäänä.

Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla oli aiempaa opiskelustausta korkeakoulun kasvatustieteen opinnoista. He olivat suorittaneet opintopisteitä avoimessa yliopistossa tai kasvatustieteen opintokokonaisuuksia. Osa oli suorittanut aiemman maisteritutkinnon tai ylemmän ammatillisen tutkinnon, ennen kuin he hakivat opiskelemaan elokkaalle. On tavallista, että moni suorittaa ensimmäisen tutkintonsa ammattikorkeakoulussa tai ammatillisessa oppilaitoksessa ennen yliopistoon hakemista, ja tämä ilmenee myös Norin & Vanttajan (2018) tutkimuksessa.

Elokaas-tutkinnon koettiin tukevan olemassa olevia työtehtäviä tai sen toivottiin antavan lisää työkaluja nykyiseen työhön. Tutkinnon pystyi myös yhdistämään vanhoihin tutkintoihin ja sen koettiin tukevan niitä. Tämä tuli esille myös Norin & Vanttajan (2018) tutkimuksessa, jonka mukaan moni aikuinen hakee opiskelemaan kehittyäkseen tai edetäkseen nykyisellä urallaan. Sen lisäksi pelko omien kykyjen ja resurssien hukkaan menemisestä oli yksi syy hakea myöhemmin opiskelemaan. Tämä tuli myös ilmi tässä tutkimuksessa,

jossa oman ammattitaidon kehitys ei ollut sellaisenaan mahdollista, ja tämän vuoksi haastateltava haki opiskelemaan.

Tutkimukseen osallistujat kokivat näyttöreitit antaneen valmiuksia yliopisto-opiskelua varten. Näyttöreitti antoi valmiuksia tieteelliseen kirjoittamiseen ja lukemiseen, viittauskäytäntöjen käyttöön sekä APA:n käyttöön. Tieteellisen tekstin lukeminen ja tieteellisen tekstin kirjoittaminen näyttöreitit aikana auttoivat hahmottamaan tieteellisen tekstin rakennetta. Ne auttoivat haastateltavia löytämään tieteellisestä tekstistä sille ominaisia asioita. Näyttöreitillä käsitellyt aihealueet, asiat ja termit auttoivat perusopintoihin syventymistä, ja ne antoivat varmuutta opituista asioista. Nämä olivat myös asioita, jotka koettiin näyttöreitissä haastavana, mutta ajan myötä niiden käyttö helpottui. Tulokset tukevat hyvin Jyväskylän yliopiston (2019) kuvausta näyttöreitistä, jonka mukaan sen on annettava hakijoille riittävä käsitys tutkinto-ohjelman opiskelusta sekä annettava riittävät akateemiset valmiudet tutkinto-ohjelmassa opiskeluun. Näyttöreitti koettiin myös opiskelutaitoja palauttavana. Näyttöreitit opiskelu ei myöskään perustunut ulkoa opetteluun, vaan tehtävät keskittyivät tiedon käsittelyyn ja oikean tiedon paikantamiseen, jota pidettiin tärkeänä, hyvänä ja työelämään valmistavana taitona. Hautamäen ym (2012) artikkelissa toisen asteen opiskelijoiden pelättiin oppivan vain ulkoa opettelemalla, joten näyttöreitit opiskelutavat eroavat siitä.

Näyttöreitit haastattelu koettiin pääosin pinnallisena ja lyhyenä. Siihen ei voinut valmistautua etukäteen, sillä kysymykset eivät olleet haastateltaville tiedossa. Osalla oli ollut myös teknisiä ongelmia haastattelussa, ja niiden koettiin haittaavan haastattelukokemusta. Sen vuoksi osa haastateltavista ei muistanut haastattelutilanteesta mitään. Haastateltavat kokivat haastattelujen varmistavan sen, että haastateltava oli tehnyt näyttöreitillä olleet tehtävät itse, ja haastattelun koettiin myös testaavan haastateltavan motivaatiota. Haastattelun tarkoitus ja merkitys jäivät kuitenkin epäselviksi.

Näyttöreitit työmäärä aiheutti eriäviä mielipiteitä tutkittavissa. Joidenkin mielestä työmäärä oli sopiva, ja toisten mielestä se oli liian suuri. Oman elämän suunnittelu oli tärkeässä osassa kurssin onnistumisen kannalta, mutta sen koettiin olevan vapaampaa avoimeen yliopistoon verrattuna. Jyväskylän yliopiston (2019) sivuilla suositellaan, että näyttöreitit opintojen tulee olla sellaiset, jotta ne voi suorittaa kohtuullisessa ajassa. Näyttöreitit suorittamiseen

vaadittavan ajan kertominen sen suorittajille voisi helpottaa oman elämän aikataulutusta kurssin aikana.

Kurssin Moodle-alueesta pidettiin, ja se koettiin hyvänä kokonaisuutena, jossa oli mielenkiintoisia tehtäviä, luentovideoita, aihealueita ja artikkeleja. Kurssilla oli myös ohjeistusta akateemiseen kirjoittamiseen, mitä pidettiin erityisen hyödyllisenä. Alueesta pidettiin myös, koska eri tehtävän osiot avautuivat peräkkäin ja se helpotti opiskelujen aikatauluttamista. Kurssin aihealueet auttoivat ymmärtämään millaisia teemoja ja aihepiirejä Eloksella opiskelu pitäisi sisältää ja se lisäsi tutkittavien kiinnostusta päästä sisään elokselle. Erilaiset kurssitehtävät antoivat haastateltaville mahdollisuuden näyttää laajasti omaa osaamistaan. He myös kokivat, että omalla motivaatiolla oli suuri merkitys kurssin onnistumisen kannalta. Motivaatiokirje oli hyvä tehtävä osoittaa omaa kiinnostusta ja mielenkiintoa Eloksella opiskelua kohtaan.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tämä tutkimus huomioi laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit. Aaltion ja Puusan mukaan (2020) laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan subjektiivisuus ja sekä hänen kykynsä reflektoida sitä ovat ehdottomia edellytyksiä luotettavalle tutkimukselle. Tutkimusprosessit tulee raportoida rehellisesti ja selkeästi ja tutkimuksen on myös pyrittävä totuudenmukaiseen lopputulokseen.

Painotin tässä tutkimuksessa tutkimukseen osallistujien kokemuksia. Tuomi ja Sarajärvi (2018) korostavat, että tutkijan tulee olla puolueeton ja hänen tulee pyrkiä kuuntelemaan ja ymmärtämään tutkittavia. Tutkijan on myös pyrittävä raportoimaan tutkimuksensa vaiheet mahdollisimman tarkasti. Tutkijana minulla ei ollut omia ennakkoluuloja tai omakohtaista kokemusta näyttöreitien suorittamisesta, joten tutkimuksen tulokset perustuvat ainoastaan haastateltavien kokemuksille. Tutkimuksen tulokset on raportoitu mahdollisimman tarkasti haastateltavien kertomusten pohjalta ja analyysi on tehty tutkijan omien taitojen pohjalta mahdollisimman selkeästi ja rehellisesti.

Sain myös enemmän aineistoa ryhmähaastattelumenetelmällä, joten kaikkien tutkittavien ryhmähaastattelu olisi saattanut tuoda enemmän aineistoa ja tutkittavien välistä pohdintaa. Ryhmähaastattelulla olisi pystytty myös

vertailemaan tutkittavien kokemuksia paremmin. Ensimmäisessä haastattelussa minun olisi pitänyt kysyä tarkentavia kysymyksiä enemmän, sillä esimerkiksi työtehtävien syyt jäivät tässä tutkimuksessa epäselviksi. Puusan (2020) mukaan ryhmähaastattelu tuottaa yleensä laajan ja rikkaan aineiston ja sen tuottaa yleensä ylimääräistä keskustelua osallistujien välillä. Se voi myös tuoda ilmi asioita, jotka jäisivät yksilöhaastattelussa huomioita.

Näyttöreitti aiheena oli myös haastava, sillä aiempaa tutkimusta siihen ei ole vielä tehty. Erilaisella aiemman tutkimuksen otannalla olisi saattanut tulla parempia tuloksia, joita olisi ollut helpompi yhdistää tutkimuksen tuloksiin. Esimerkiksi kyselytutkimuksella olisi voinut kartoittaa tutkimukseen osallistujien aiempia opintoja ja hakumenetelmiä, jolloin ne olisi ollut helpompi yhdistää aiempaan tutkimukseen. Koin kuitenkin, että sain laajan käsityksen näyttöreitin kokemuksista, sillä haastateltavani olivat eri ikäisiä ja eri elämäntilanteessa olevia. Sain kerättyä laajan aineiston, jossa kaikki tutkimukseen osallistujat toivat uutta perspektiiviä tutkimukseen.

5.3 Jatkotutkimusaiheita

Tässä tutkimuksessa tarkastelin näyttöreitin tehneitä opiskelijoita ja heidän kokemuksiansa näyttöreitin suorittamisesta. Näyttöreitin kokemuksia ei ole vielä tutkittu paljoa, joten tämän tutkimuksen pohjalta on vaikea muodostaa yleisiä kokemuksia siitä, miten näyttöreitti on koettu opiskelijoiden keskuudessa. Tämä tutkimus oli pieni kartoitus haastateltavien kokemuksiin ja syihin hakeutua opiskelemaan näyttöreitin kautta. Tämän vuoksi näyttöreitin vaikutuksia olisi syytä tutkia enemmän, jotta reittiä pystytäisiin kehittämään ja se voitaisiin luokitella pätevänä hakureittinä muiden kanssa. Tämän tutkimuksen pohjalta näyttöreittiä pidettiin yliopisto-opiskelua varten edellytyksiä antavana ja hyvänä, monipuolisen ja motivoivana reittinä hakeutua opiskelemaan, mutta parannettavaakin ilmeni.

Näyttöreitin vaikutuksia voisi tutkia lisää ja kattavammin esimerkiksi hakijoiden sukupuolen, iän tai koulutustaustan kautta. Tällaisten hakijoiden ominaisuuksien tutkiminen tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden kannalta toisi lisää tietoa. Näyttöreitin avulla voitaisiin tehdä myös vertailevaa arviointia. Näyttöreitin kautta sisään päässeiden koulu menestystä, valmiuksia ja

motivaatiota voitaisiin verrata muiden hakureittien, kuten todistusvalinnan kautta sisään päässeisiin. Näiden avulla voitaisiin tehdä päätelmiä eri hakumenetelmien vaikutuksista opintomenestykseen ja -valmiuksiin, sekä valmistumiseen suhteessa tutkinnon määräaikaan.

Haastatteluissa nousi myös esille akateemisten valmiuksien ja erityisesti tieteellisen kirjoittamisen ja oikeaoppinen lähdeviitteiden käyttö, kuten myös Hautamäen (2012) tutkimuksessa. Korkeakouluopiskeluun tarvittavien taitojen tutkiminen voisi antaa lisätietoa suoraan toisen asteen koulutuksesta tulleiden opiskelijoiden valmiuksista. Parempien lähtökohtien tarjoaminen jo peruskoulun jälkeisissä opinnoissa voisi antaa paremmat lähtökohdat myös korkeakoulussa opiskeluun.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020) Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juutti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Ahola S., Asplund, R. & Vanhala, P. (2018). *Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen*. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2018.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160711/25-2018-Opiskelijavalinnat_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Haltia, N. (2015). Avoimen yliopiston väylä siltana avoimen ja tutkintokoulutuksen välillä. *Kasvatus & Aika* 9 (3)
<https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68536>
- Haltia, N., Isopahkala-Bouret, U. & Jauhiainen, A. (2019) Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus ja aikuisopiskelijan opiskelumahdollisuudet. *Aikuiskasvatus*, 39(4)
<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/88081/47285%20https://www.s.tinfo.fi/tiedote/69929222/tampereen-yliopistossa-jo-viisi-nayttoreittia-opiskelemaan-haluaville?publisherId=69818730>
- Haltia N., Isopahkala-Bouret U. & Jauhiainen A. (2022) The vocational route to higher education in Finland: Students' background, choices and study experiences. *European Educational Research Journal*, 21 (3), 541–558
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1474904121996265>
- Haltia, N., & Lahtomaa, M. (2019). Toinen reitti yliopistoon: Millaisia polkuja aikuisille? *Aikuiskasvatus*, 29(3), 229–237.
<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/85714/44669>
- Haltia, N., Leskinen, L. & Rahiala, E. (2014) Avoimen korkeakoulun opiskelijamuotokuva 2010-luvulla: opiskelijoiden taustojen, motiivien ja koettujen hyötyjen tarkastelu. *Aikuiskasvatus* 34(4), 244–258.
<https://doi.org/10.33336/aik.94105>

- Hautamäki, J., Säkkinen, T., Tenhunen, M., Ursin, J., Vuorinen, J., Kamppi, P., Manninen, G. (2012) *Lukion tuottamat jatkokoulutusvalmiudet korkeakoulutuksen näkökulmasta*. Koulutuksen arviointineuvosto. Jyväskylän yliopistopaino.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/85003/1/978-951-39-4667-8.pdf>
- Hjelt, Y. (2019, Maaliskuu 23) Todistuksen merkitys yhä tärkeämpi korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa – ”On hyvä, että ylioppilastodistuksesta on jotain hyötyä”. YLE. <https://yle.fi/a/3-10696336>
- Isopahkala-Bouret, U., Börjesson, M., Beach, D., Haltia, N., Jonasson, J. T., Jauhiainen, A., Jauhiainen, A., Kosunen, S., Nori, H. & Vabø, A. (2018). Access and stratification in Nordic higher education. A review of cross-cutting research themes and issues. *Education Inquiry*, 9(1), 142–154.
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/20004508.2018.1429769?noredAccess=true>
- Joutsen H., Kuivalainen T., Haltia N., Lahtomaa M., Patja P., Krapu J., Ellfolk A-K., Kekäläinen U., Savela P. & Vuori S. (2020) (toim.) Marginaalista vakiintuneeksi valintatavaksi Ideoita avoimen väylän kehittämiseen. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston verkkojulkaisuja, 10.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/73036/978-951-39-84236.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Jyväskylän yliopisto. (2019a) Avoin yliopisto. Haettu lokakuu 2, 2023, osoitteesta: <https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/tyopaketti/tyopaketti-1-nayttoreitti>
- Jyväskylän yliopisto. (2019b) Avoimen väylän uudistamisen suositukset tukevan yliopistojen opiskelijavalintojen kehittämistä. Haettu tammikuu 10, 2023 osoitteesta: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69905513/avoimen-vaylan-uudistamisen-suositukset-tukevat-yliopistojen-opiskelijavalintojen-kehittamista?publisherId=69817172>
- Jyväskylän yliopisto. (2021) Avoin yliopisto. Haettu 2, lokakuuta, 2023 osoitteesta <https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/ajankohtaista-try/miten-opiskelijavalintojen-kehittamisty-jatkuu-karkihankkeiden-paattyttya>

- Jyväskylän yliopisto. (ei pvm) Avoin yliopisto. Haettu lokakuun 2, 2023, osoitteesta <https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/>
- Jyväskylän yliopisto. (2023) Avoin yliopisto. Haettu lokakuun 2, 2023, osoitteesta <https://www.avoin.jyu.fi/fi/uutiset/vuosi-2022-jyuavoin>
- Karhunen, H., Pekkarinen, T., Suhonen, T. & Virkola, T. (2022) *Opiskelijavalintauudistuksen seurantatutkimuksen loppuraportti*. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/185280/vatt-muistiot-67-opiskelijavalintauudistuksen-seurantatutkimuksen-loppuraportti.pdf>
- Lahtomaa, M. (2023) ”Sithän mul on mahdollisuus päteväenä hakea mihinkä tahansa”. Avoimen väylän kautta valittujen aikuisopiskelijoiden neuvottelua koulutettavuudesta ja työllistettävyydestään. *Aikuiskasvatus*, 43(1–2), 42–54. <https://doi.org/10.33336/aik.127922>
- Mankki, V., & Räihä, P. (2020). Opettajankoulutuksen opiskelijavalintojen uudistamisen jatkumo: Tausta-agendoja ja sivuvaikutuksia. *Kasvatus & Aika*, 14(3), 4–19. <https://doi.org/10.33350/ka.90951>
- Mankki V., Räihä V. & Joutsenlahti J. (2018) Todistusvalinnan ennustevaliditeetti korkeakoulujen opiskelijavalinnassa – esimerkkinä luokanopettajakoulutus. *Tiedepolitiikka* 2018, 43(2), 7–15. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201808202374>
- Nori, H. (2011) *Keille yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa*. [Väitöskirja, Turun yliopisto] UtuPub. [https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/67040/AnnalesC309Nori.pdf?sequence=1&isAllowed=y%20=ISBN%20978-951-29-4526-9%20\(PDF\)](https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/67040/AnnalesC309Nori.pdf?sequence=1&isAllowed=y%20=ISBN%20978-951-29-4526-9%20(PDF)).
- Nori H. & Vanttaja M. (2018) Pitkä tie yliopistoon – toisen mahdollisuuden käyttäjät. *Aikuiskasvatus* 2018, 38(4), 276–290. <https://doi.org/10.33336/aik.88373>
- Opetushallitus. (2023) *Korkeakoulujen toisessa yhteishaussa opiskelupaikka 52 300 hakijalle*. Haettu marraskuu 3, 2023, osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/korkeakoulujen-toisessa-yhteishaussa-opiskelupaikka-52-300-hakijalle>

- Opintopolku (ei pvm) *Valintaperusteet - Elinikäinen oppiminen ja kasvatus, kasvatustieteiden koulutus, kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri*. (3v + 2v). Haettu joulukuu 2, 2023, osoitteesta <https://opintopolku.fi/konfo/fi/hakukohde/1.2.246.562.20.0000000000000000040675/valintaperuste>
- Putwain, D., Sander, P., & Larkin, D. (2013). Academic self-efficacy in study-related skills and behaviours: Relations with learning-related emotions and academic success. *British Journal of Educational Psychology*, 83(4), 633–650. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8279.2012.02084.x>
- Puusa, A. (2020) Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa A. Puusa & P. Juutti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Rautio, M. (2023, Maaliskuu 31) Katso mitä muutoksia yliopistojen todistusvalintaan esitetään vuodeksi 2026 – taustalla lukiolaisten paineet ja nykymallin kova arvostelu. YLE. <https://yle.fi/a/74-20025119#:~:text=%E2%80%93%20Lukiolaiset%20kokevat%20tosi%20paljon,ett%C3%A4%20uudistus%20v%C3%A4hent%C3%A4%20lukiolaisten%20paineita>
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Vastapaino.
- Suomen virallinen tilasto (2021). *Uusien ylioppilaiden jatko-opintoihin pääsy oli vuonna 2020 edellisvuotta helpompaa*. Haettu joulukuu 16, 2023, osoitteesta https://www.stat.fi/til/khak/2020/khak_2020_2021-12-09_tie_001_fi.html
- Tampereen yliopisto. (ei pvm, a). *Näyttöreitti valintaväylänä tutkinto-opiskelijaksi*. Haettu syyskuu 29, 2023, osoitteesta <https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/avoimet-korkeakouluopinnot/avoinyliopisto/avoimen-vaylat-ja-nayttoreittiopinnot/nayttoreitti-valintavaylana-tutkinto-opiskelijaksi>
- Tampereen yliopisto. (2019) *Yhteiskuntatutkimukseen uusi valintareitti ensi keväänä*. Haettu tammikuu 11, 2023, osoitteesta <https://www.tuni.fi/fi/ajankohtaista/yhteiskuntatutkimukseen-uusi-valintareitti-ensi-kevaana-0>

- Tampereen yliopisto. (2022) *Tampereen yliopistossa jo viisi näyttöreittiä opiskelemaan haluaville*. Haettu osoitteesta lokakuu 14, 2023, osoitteesta <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69929222/tampereen-yliopistossa-jo-viisi-nayttoreittia-opiskelemaan-haluaville?publisherId=69818730>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. TENK. (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa.
- Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. (Uudistettu laitos)*. Tammi.
- Vipunen. (2023) *Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet*. Haettu marraskuu 20, 2023, osoitteesta <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Haku%20ja%20valinta%20-%20korkeakoulu%20-%20live.xlsb>
- Vipunen. (2021) *Ketkä hakevat ja kuka tulee valituksi? Korkeakoulujen rekrytointitiedonkeruusta*. Haettu marraskuu 21, 2023, osoitteesta <https://tilastoneuvos.vipunen.fi/2021/05/06/ketka-hakevat-ja-kuka-tulee-valituksi-korkeakoulujen-rekrytointitiedonkeruusta/>
- Virtanen, P., Syrjämäki, M. & Laine, A. (2021) Avoimen yliopiston väylän kautta opiskelupaikan saaneiden opintomenestys: Kokemuksia valinnoista ja opinnoista. *Aikuiskasvatus*, 41(3), 249–257.
<https://doi.org/10.33336/aik.111581>

LIITTEET

Liite 1: Haastattelukysymykset

Minkä ikäinen olet?

Mikä on sukupuolesi?

Minä vuonna aloitit opiskelun elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalla?

Miten päädyit hakemaan elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opintolinjalle?

Millaiseksi koit näyttöreitin suorittamisen?

Millainen kurssi ja haastattelu sinun mielestäsi olivat?

Millaiset odotukset sinulla oli näyttöreitin suorittamisesta?

Millainen haastattelu mielestäsi oli?

Mitä haastattelussa kysyttiin?

Mitä valmiuksia yliopistoa varten johdantokurssin opiskeleminen sinulle antoi?

Antoiko johdantokurssi tarvittavat tiedot, siitä että, kasvatustiede on se ala, jota halutaan opiskella?

Oliko näyttöreitin tekemisen sovittaminen vaikeaa olemassa oleviin aikatauluihisi?

Liite 2: Tietosuojailmoitus

Opinnäytetutkimuksen tietosuojailmoitus EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679), art. 12–14

Rekisterin nimi	Elinikäisen oppimisen ja kasvatustieteen opiskelijoiden kokemuksia näyttöreitin suorittamisesta
Päiväys	24.10.2023
Rekisterinpitäjä(t)	Nea-Maria Saari
Ohjaaja tai oppilaitoksen yhteyshenkilö	Pauliina Alenius
Henkilötietojen käsittelytarkoitus ja käsittelyperuste	<p>Henkilötietojasi käsitellään elinikäisen oppimisen ja kasvatustieteen opiskelijoiden kokemuksiin näyttöreitistä liittyvässä opinnäytetutkimuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen hakuväylä näyttöreitti on ollut elinikäisen oppimisen ja kasvatustieteen opiskelijoiden mielestä.</p> <p>Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Henkilötietojen käsittelyperusteena on:</p> <p>☒ suostumus. EU:n yleinen tietosuoja-asetus 6 artikla 1.a-kohta. Suostumuksen voi peruuttaa milloin tahansa ilmoittamalla tästä rekisterinpitäjälle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen. TAI</p> <p>☐ yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus. EU:n yleinen tietosuoja-asetus 6 artikla 1 e-kohta. Ks. ohje Henkilötieto opinnäytetyössä</p>
Henkilötietojen säilytysaika	<p>Aineisto säilytetään tutkimuksen valmistumiseen saakka.</p> <p>Opinnäytteen valmistuttua aineisto ja henkilötiedot tuhoetaan.</p>

	Siltä osin kuin ohjaajalla on pääsy aineistoon opinnäytetyön ohjaamista ja tarkastamista varten, ohjaajat ja tarkastajat käsittelevät henkilötietoja ainoastaan niin kauan kuin on tarpeellista työn hyväksymistä varten.
Rekisterin tietosisältö ja tietolähteet	<p>Kuvaus rekisterissä käsiteltävistä henkilötietotyypeistä tietoryhmittäin, esim.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Haastateltavien nimet – Haastattelunauhoitteissa haasteltavien ääni <p>Tiedot kerätään tutkittavilta itseltään</p>
Henkilötietojen vastaanottajat	Henkilötietojasi ei luovuteta ulkopuolisille.
Rekisterin suojauksen periaatteet	Digitaalinen aineisto suojataan käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Aineistosta poistetaan suorat tunnistetiedot.
Rekisteröidyn oikeudet	Tietosuojalainsäädännön mukaisesti sinulle kuuluu oikeus saada pääsy tietoihin, oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen (oikeus tulla unohdetuksi), rajoittaa tietojen käsittelyä ja vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Jos haluat käyttää jotain oikeuttasi, ota yhteys rekisterinpitäjään.
Oikeus valittaa viranomaiselle	Sinulla on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos epäilet henkilötietojasi käsiteltävän vastoin tietosuojalainsäädäntöä: tietosuoja.fi / sähköposti: tietosuoja@om.fi